

Sårballistik, skottrauma och folkrätt

Professor Bo Janzon, SECRAB, f.d. AC FOA 2, Grindsjön, höll den 13 april ett seminarium om Sårballistik, skottrauma och folkrätt. Sårballistik (Wound Ballistics) är en tvärvetenskaplig disciplin. Under Vietnamkriget visade sig den nya generationen automatkarbiner, främst den amerikanska M16 med kalibern 5,56 mm, ofta ge upphov till stora och gapande skador, mycket oftare än den äldre generationen vapen med kalibern 7,62 mm! De nya hade i medierna fått beteckningen "höghastighetsvapen". Samhället förfärades!

Under ledning av marinstabsläkaren Bo Rybeck (sedermera Generalläkare och GD FOA) drogs ett forskningsprojekt snabbt i gång 1972/73 för att studera effekterna av vapen (olika typer av finkalibriga projektiler) vilka kan orsaka onödigt lidande hos soldater samt vapen som kan ha urskillningslös verkan mot civila.

Det fanns tidigare vissa folkrättsliga regler om vapen, projektiler och splitter ingående i "Krigets lagar", Konventionell rätt och Sedvanerätt. Den första regeln formulerades 1868 och 1899 kom Haag-deklarationen ("Dum-dumkuleförbudet").

Efter ett antal internationella konferenser i bland annat Schweiz togs konventionen om Konventionella Vapen fram 1980. Senare kom FN-regler om finkalibriga vapen med ett handlingsprogram och en EU-strategi för att bekämpa illegal handel med små och lätta vapen.

Ottawakonventionen förbjuder användning av truppminor som kan detoneras av en människa, Oslo-konventionen förbjuder klusterammunition och IATG (International Ammunition Technical Guidelines) är FN:s regelverk för säker hantering och lagring av ammunition och sprängmedel.

Resultatet av forskningsprojektet blev följande:

- Verksamhetsmekanismerna klarlagda.
- Projekttiltumling och energiöverföring klarlagda och kvantifierade.
- Mjuk tvål etablerad som simuleringsmedel.
- Standardtestmetod utvecklad.
- Korrelation mellan energiöverföring och mängd skadad vävnad funnen och kvantifierad.
- De kirurgiska principerna verifierade.

Forskningsprojektet kom att vara i nära tio år och ledde till minst tio doktorsavhandlingar, sju internationella konferenser om "Wound Ballistics" 1975–94 och fick också viss inverkan på utvecklingen av nya finkalibriga vapen och ammunition. Men de förhoppningar som Sverige och ett antal andra stater hade haft om en ny folkrättslig konvention om finkalibriga vapen kom inte att uppfyllas.

Efter 80-talet minskade forskningen inom området i Sverige och utlandet. På senare år har den ökat igen ute i världen och för många av de artiklar, som skrevs för över fyrtio år sedan duggar det nu nya citeringar var och varannan vecka! Föredragshållaren har blivit professor (h.c.) vid ett ansett kinesiskt universitet och med i en informell forskningsgrupp tillsammans med grekiska kirurger och har nu publicerat flera artiklar om olika aspekter av finkalibrig ammunition och vapentrauma.

Bo berättade vad sårballistik och vapentrauma är med exempel ur gamla och nya skrifter och också litet om den spännande tiden när det drogs igång forskning samt om folkrättsförhandlingarna och symposierna i Genève, Göteborg, Chongqing och St. Petersburg m fl. och om FOA:s medverkan i arbetet.